

**Јелена М. Милићевић Тракиловић**<sup>103</sup>

Музичка школа „Стеван Стојановић Мокрањац“

Бијељина

**Десанка С. Тракиловић**

Педагошки факултет

Универзитет у Источном Сарајеву

УДК 78:37.036-057.875

DOI 10.7251/NS1601380M

Оригинални научни рад

## ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ У РАДУ СА ДЈЕЦОМ ПРЕДШКОЛСКОГ И РАНОГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА<sup>104</sup>

**Апстракт:** Циљ спроведеног истраживања је да се утврди ниво активног учешћа дјевојчица и дјечака предшколског и раног школског узраста у вокално-инструменталним ансамблима у оквиру музичке активности и наставе музичке културе. Узорак истраживања чинило је 100 испитаника предшколског узраста (50 дјевојчица и 50 дјечака) који су у тренутку мјерења имали 5–6 година и 100 испитаника раног школског узраста (51 дјевојчица и 49 дјечака) који су у тренутку мјерења похађали 2. разред основне школе у Бијељини. Основни циљ овог истраживања је да се сагледа заступљеност вокално-инструменталних ансамбала и ниво знања у односу на пол. Мјерењем је обухваћено вокално извођење пјесама и прецизност свирања на ритмичким инструментима. Добијени резултати показују да постоје статистички значајне разлике у исказаним способностима вокално-инструменталног извођења музике између испитаника предшколског узраста (дјевојчица и дјечака) и испитаника 2. разреда основне школе (дјевојчица и дјечака). Констатује се да на бази резултата  $\chi^2$  теста постоје разлике у исказаним способностима вокално-инструменталног извођења музике у односу на пол, између испитаника предшколског узраста и ученика 2. разреда основне школе.

**Кључне ријечи:** вокално-инструментална настава, дјечија пјесма, дјечији инструменти, њега дјечијег гласа.

### Увод

Један од важних чинилаца у области музичког развоја дјетета јесте наследи фактор. Истраживања показују да је за реализацију природних диспозиција неопходна музички стимулативна средина – породица, школа, хор, оркестар и друге социо-културне активности. Важан покретач развоја

<sup>103</sup> [jelena.trakilovic@yahoo.com](mailto:jelena.trakilovic@yahoo.com)

<sup>104</sup> Рад са темом „Вокално-инструментални ансамбли у раду са дјецом предшколског и раног школског узраста“ саопштен је на Шестом научном скупу „Наука и наставна пракса“ у организацији Педагошког факултета у Бијељини Универзитета у Источном Сарајеву.

вокално-инструменталних активности код дјецe предшколског и раног школског узраста најчешће је породица у којој се пјева и свира, нарочито ако се пјева дјетету и са дјететом. За активно учешће у вокално-инструменталним ансамблима значајну улогу свакако заузима предшколска установа а затим и школа. Вокално-инструментални ансамбли који дјелују у раду са дјецом предшколског и раног школског узраста представљају најважнији облик музицирања путем извођења музике пјевањем и свирањем.

У раду са дјецом предшколског и раног школског узраста поред пјевања пјесама дјецу је потребно упоредо оспособљавати да свирају на ритмичким инструментима. Орфов инструментариј је најприступачнији у ритмичком савладавању музичке пратње пјесама намијењених дјеци предшколског и раног школског узраста. Инструменти са неодређеном висином тона које смо ми примјенили у току истраживања обухватају: штапиће, звечке, триангл, добош и чинеле. Свирање је покретач дјечије маште и креативности. Вокално-инструментални ансамбли предшколских и основношколских установа дјелују као хор и оркестар. Вокално-инструментални ансамбли јавним извођењем музичких садржаја доприносе културно-образовној афирмацији вртића или школе.

Вокална репродукција и инструментално извођење пјесама и композиција различитог карактера, а затим извођење уз помоћ наставника или самостално, код дјетета развија способност слушања и вјештину музичког памћења. „Само правилним избором пјесама може се дјеловати на емоционалну осјетљивост, развијати естетски и умјетнички укус и утицати на формирање позитивних особина карактера“ (Цицковић Сарајлић, Павловић, 2014).

Са првим успаванкама „уз уједначено нунање, уз цупкање у мамином крилу детету се певају различите песме и изговарају различити текстови, бројалице и питалице, почев од познате бројалице *Таши, таши танана*“ (Плавша и сар., 1960). Поред тога „лепоту и радост коју музика ствара највише се доживљавају песмом, која је одувек представљала централну музичку активност на свим нивоима дечјег доба“ (Мишков, 1999).

Музичко искуство дјецe од рођења до пете године има посебно значајан утицај на квалитет до кога ће моћи разумјети и имати успјеха у музици. Касније у основношколској настави музичке културе треба наставити са његовањем потребе за заједничким музицирањем. Осмишљеним и организованим радом у оквиру наставе музичке културе а посебно кроз заједничке вокално-инструменталне активности „поред слушне перцепције, певачких и извођачких способности, ученици ангажују и развијају мисаоне способности и логичко-сазнајне процесе: посматрање, пажњу, памћење,

мишљење, анализирање, класификовање, систематизовање, упоређивање, стваралачку имагинацију и друго“ (Павловић, Цицковић Сарајлић, 2014).

### Методологија

У периоду од 8. до 28. септембра 2015. године на подручју града Бијељине спроведено је истраживање које је имало за циљ да се испита вокално-инструментална ангажованост дјеце предшколског и раног школског узраста кроз извођење музике пјевањем и свирањем на Орфовом инструментарију. Мјерењем је обухваћено укупно 200 испитаника од којих 101 дјевојчица и 99 дјечака предшколског и раног школског узраста.

У складу са савременим стандардима методологије педагошких истраживања и постављеним хипотезама, добијени нумерички подаци овог истраживања су статистички обрађени а за њихову обраду је примијењен пакет SPSS statistics. Кориштени су статистички поступци који одговарају природи прикупљених података:

1. Израчунавање аритметичких средина и стандардне девијације;
2. Тестирање статистичке значајности између дјевојчица и дјечака у датим варијаблама, извршено *t*-тестом;
3. Тачке значајности везе између два обиљежја на бази  $\chi^2$  теста;
4. Корелациона анализа унутар група – повезаност између појединих варијабли;
5. Статистички обрађени подаци су приказани табеларно, графиконима и путем текстуалног појашњења.

Вокално извођење пјесама смо обогатили и допунили ритмичким инструментима, што подразумијева да се уз пјевање и свирање могу изводити и покрети. Кориштени примјери пјесама и инструменталних аранжмана прилагођени су испитаницима предшколског и раног школског узраста. Током испитивања формирали смо четири групе извођача предшколског и четири групе које су чиниле дјевојчице и дјечаци 2. разреда основне школе.

На крај села

СРПСКА НАРОДНА

The musical score is arranged in two systems. Each system includes a vocal line for a female singer (illustrated with a woman in a white blouse and black skirt) and three instrumental lines: xylophone, triangle, and tambourine. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The lyrics are written below the vocal line.

НА - КРАЈ СЕ - ЛА ЖУ - ТА КУ - ЂА ТИ, ТИ, ТИ

ЖУ - ТА КУ - ЂА ТА - ТА - ТА ЖУ - ТА КУ - ЂИ - ЦА.

Пролећна песма



*Живо* Ст. Коруновић

Слу-ша - о сам јед-но ју-тро ста - чи - ту, про-ле-ћу је

ис-ти - ја - на не - сме - ту: љу - ју, љу - ју, љу - ју, љу - ју, љу - ју.

Йу, љу - ју, љу - ју, љу - ју, љу - ју, љу - ју, љу.

The musical score is written in 2/4 time and consists of three systems. The first system includes a vocal line and three accompaniment lines (drum, xylophone, and guitar). The second system continues the vocal line and accompaniment. The third system concludes the piece with a final vocal line and accompaniment. The tempo is marked 'Живо' (Allegro) and the composer is 'Ст. Коруновић'.

## Резултати

Табела 1: Вокално-инструментално извођење музике код дјевојчица и дјечака предшколског узраста.

Т:В-И	Дјевојчице		Дјечаци		Укупно	
	Бодови	N	%	N	%	N
0	1	1,00%	1	1,00%	2	2,00%
1	5	5,00%	6	6,00%	11	11,00%
2	19	19,00%	20	20,00%	39	39,00%
3	20	20,00%	20	20,00%	40	40,00%
4	5	5,00%	3	3,00%	8	8,00%
Укупно	50	50%	50	50%	100	100%

Табела 2: Статистичка обрада резултата са теста вокално-инструменталног извођења код дјевојчица и дјечака предшколског узраста.

Тест: В-И	ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНО ИЗВОЂЕЊЕ				
Пол:	N	M	SD	t	p
Дјевојчице	50	2,4600	0,88548	0,576	0,566
Дјечаци	50	2,3600	0,85141		

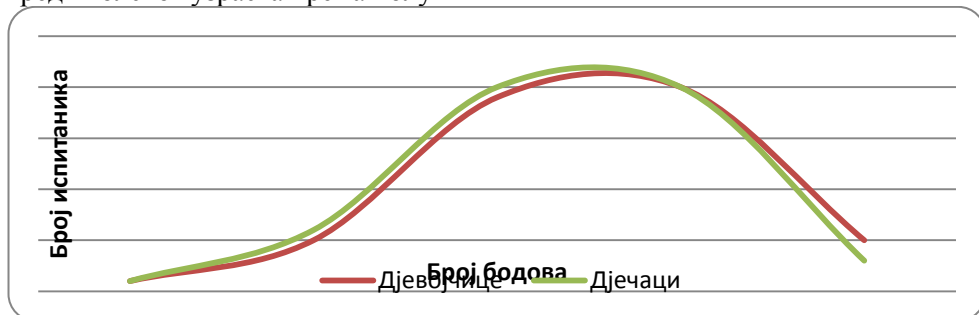
Пројекцијом резултата у Табели 2. видимо податке који су добијени статистичком обрадом са теста за мјерење вокално-инструменталног извођења код дјевојчица и дјечака предшколског узраста. Будући да је  $p$  вриједност релативно велика немамо довољно аргумената да тврдимо да постоје разлике у просјечном броју бодова код вокално-инструменталног извођења дјечака и дјевојчица предшколског узраста.

Табела 3: Резултати  $\chi^2$  теста употребом програма SPSS

Chi-Square Tests	Value	df	Asymptotic (2-sided)	Significance
Pearson Chi-Square	157.737 <sup>a</sup>	16		.000
Likelihood Ratio	95.882	16		.000
Linear-by-Linear Association	43.284	1		.000
N of Valid Cases	50			
<b>a. 21 cells (84.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .02. p&lt;0,001</b>				

На бази резултата  $\chi^2$  теста можемо констатовати да постоје разлике у исказаним способностима вокално-инструменталног извођења музике између испитаника предшколског узраста (дјевојчица и дјечака).

Графикон 1: Успјешност теста вокално-инструменталног извођења дјецe предшколског узраста према полу



Табела 4: Вокално-инструментално извођење музике код дјевојчица и дјечака 2. разреда основне школе.

Т: В-И	Дјевојчице		Дјечаки		Укупно	
	N	%	N	%	N	%
<b>0</b>	-	0,00%	-	0,00%	-	0,00%
<b>1</b>	6	6,00%	7	7,00%	13	13,00%
<b>2</b>	19	19,00%	16	16,00%	35	35,00%
<b>3</b>	22	22,00%	20	20,00%	42	42,00%
<b>4</b>	4	4,00%	6	6,00%	10	10,00%
<b>Укупно</b>	<b>51</b>	<b>51%</b>	<b>49</b>	<b>49%</b>	<b>100</b>	<b>100%</b>

Табела 5: Статистичка обрада резултата са теста вокално-инструменталног извођења музике код дјевојчица и дјечака 2. разреда основне школе

Т: В-И	ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНО ИЗВОЂЕЊЕ				
Пол:	N	M	SD	t	p
Дјевојчице	51	2,4706	0,80878	-0,233	0,816
Дјечаки	49	2,5102	0,89262		

Из наведене табеле видимо податке који су добијени статистичком обрадом резултата добијених са теста за мјерење вокално-инструменталног извођења музике код дјевојчица и дјечака узраста 2. разреда основне школе. Као и у случају дјеце предшколског узраста добијена је релативно велика  $p$  вриједност, што указује на то да немамо довољно аргумената да тврдимо да постоје разлике у просјечном броју бодова код вокално-инструменталног извођења дјечака и дјевојчица другог разреда основне школе.

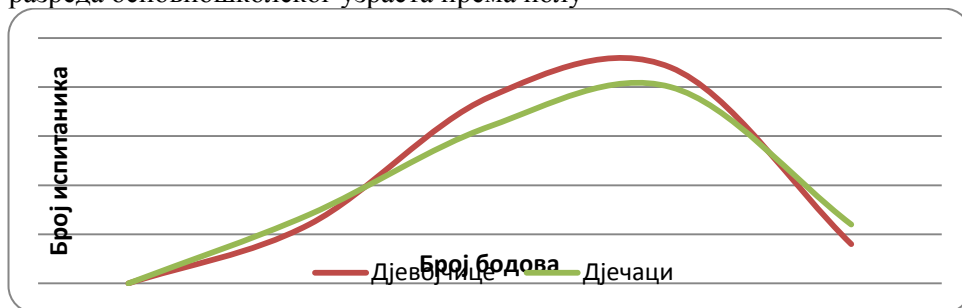
Табела 6: Резултати  $\chi^2$  теста употребом програма SPSS

	Value	df	Asymptotic (2-sided)	Significance
Pearson Chi-Square	93.502 <sup>a</sup>	9		.000
Likelihood Ratio	82.847	9		.000
Linear-by-Linear Association	40.028	1		.000
N of Valid Cases	49			

a. 12 cells (75.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .24.  **$p < 0,001$**

На бази резултата  $\chi^2$  теста можемо констатовати да постоје разлике у исказаним способностима вокално-инструменталног извођења музике код дјевојчица и дјечака 2. разреда основне школе.

Графикон 2: Успјешност теста вокално-инструменталног извођења дјеце 2. разреда основношколског узраста према полу





## Дискусија

Да би се наставио тренд побољшања квалитета вокално-инструменталног извођаштва код дјеце предшколског и раног школског узраста неопходно је стварање услова за квалитетније музичке активности и наставни процес. Посебну подршку треба пружити музички даровитој дјечи кроз музичке радионице како би дошло до изражаја дјечије музичко стваралаштво. Вокално-инструменталном активношћу код ученика се утиче на побољшање развоја стваралачких вјештина, маште, умјетничког импулса, елементарних музичких способности и музичког укуса. Музичке активности и настава музичке културе немају задатак да стварају умјетнике, већ да васпитач и учитељ код дјеце развија смисао за лијепо, љубав према музици и помаже свестрани развој личности. Све наведено може се остварити и постићи само практичним активностима путем пјевања и свирања тежњом ка постепеном развоју осјећаја за ритам и мелодију као основних видова музичких способности.

Путем пјевања пјесама код ученика утичемо на обogaћивање вокалног израза, развијање способности запажања, памћења, препознавања музичких фраза и цјелина. Пјевање представља природни облик људског изражавања. Зато је пјесма од давнина у „фокусу теоријских и мелографских истраживања због своје лепоте, универзалности и функционалности коју остварује са музичког, научног и социокултурног аспекта“ (Stošić, 2008). Истраживања су показала да дијете реагује на музику прије рођења. Током трећег мјесеца трудноће понашање дјетета се мијења када је изложено музици. Дијете предшколског узраста најчешће може препознати музичку фразу, динамику и темпо. Породица у којој је дијете окружено музиком најчешће пропјева прије него што почне да говори.

## Закључак

Музичке диспозиције сваког дјетета се развијају у складу са психофизичким развојем а у оквиру њих и елементарне музичке способности. Стручним вођењем музичке активности и наставе музичке културе васпитач и учитељ постижу значајне вокално-инструменталне резултате у раду са дјецом предшколског и раног школског узраста. Пројекцијом добијених резултата констатујемо да су подаци из овог истраживања охрабрујући посебно ако се осврнемо на услове у којима васпитачи и професори разредне наставе изводе музичке активности и наставу музичке културе. Током овог истраживања дошли смо до закључка да су вокално-инструментални ансамбли омиљени код дјеце предшколског и раног школског узраста. Музичка активност заједничког музицирања у вокалном, инструменталном а

нарочито вокално-инструменталном облику код дјеце подстичу креативност и знатижељу. Квалитетну музичку наставу и запажене резултате може остварити само музикалан, даровит, стручан и креативан васпитач или наставник. Колико год да се квалитет наставе и наставних садржаја кроз вријеме мијењао, васпитач и музички педагог су одувijek представљали важну карику у стицању знања ученика и квалитета процеса учења.

### Литература

- Мишков, М. (1999). Приступ одабирања песама и хорских композиција за децу. *Норма*, (1–2), 181–190.
- Павловић, Б., Цицовић Сарајлић Д. (2014): Улога наставе музичке културе у развијању хуманистичких, интеркултуралних и националних вредности, У: Јовановић, Б., *Улога образовања и васпитања у развијању хуманистичких, интеркултуралних и националних вредности*, Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини–Косовској Митровици, 659–678.
- Плавша, Д., Поповић, Б., Ерић, Д. (1960). *Музичко васпитање (1. део)*. Београд: Завод за издавање уџбеника социјалистичке републике Србије.
- Stošić, A. (2008). Polifunkcionalnost pesme u nastavi muzičke kulture. *Pedagogija*, 63(1), 62–74.
- Цицовић Сарајлић, Д., Павловић, Б., (2014): Текстови савремених српских пјесника у основношколској настави музичке културе, У: Јовановић В., Росић Т. (ур.), *Зборник радова са научног скупа Књижевност за децу у науци и настави*, Јагодина: Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, 421–433.

*Jelena Milicevic Trakilovic  
Desanka Trakilovic*

### **VOCAL-INSTRUMENTAL ENSEMBLES IN WORKING WITH CHILDREN OF PRESCHOOL AND EARLY SCHOOL AGE**

**Abstract:** *The aim of the research is to determine level of active participation of preschool and younger school children in vocal-instrumental ensembles, under the musical activities and through the curriculum of the subject of Music Culture. Research included one hundred young school aged examinees ( fifty girls and fifty boys) which were 5-6 years old at the time of the research and one hundred young school aged examinees (fifty-one girls and forty-nine boys) which were in the second grade at the moment of research.*

*The main goal of this research is to examine representation vocal-instrumental ensembles and level of knowledge with respect to gender. The study includes a vocal performance of songs and precision of playing the rhythmic instruments. The results have shown that there are statistically significant differences in demonstrated skills of vocal-instrumental performing of music among preschool examinees (girls and boys) and second graders examinees (girls and boys). Based on the results of  $\chi^2$  test, it is concluded that there are differences in demonstrated skills of vocal-instrumental performing of music among preschool examinees (girls and boys) and second graders examinees (girls and boys), with respect to gender.*

**Keywords:** *vocal-instrumental teaching, songs for children, children instruments, child voice care.*